

Корінько М. Д.,
доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри аудиту та підприємництва,
Національна академія статистики, обліку та аудиту, м. Київ

КОНЦЕПЦІЯ ДОСТОВІРНОГО І СПРАВЕДЛИВОГО ПРЕДСТАВЛЕННЯ У СИСТЕМІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Система управління зовнішньоекономічною діяльністю в Україні, для приведення її у відповідність до сучасної тенденції розвитку міжнародних економічних відносин, зумовлює потребу використання відповідних концепцій в організаційно-методичному забезпеченні інформацією для підвищення ефективності зовнішньоекономічних операцій. Здійснення зовнішньоекономічних операцій відбувається на етапах купівлі-продажу продукції (товарів, робіт, послуг), чим і обумовлена потреба у формуванні релевантного інформаційного забезпечення з метою використання його для розробки проектів та прийняття управлінських рішень, спрямованих на підвищення ефективності зазначених операцій, а відповідно і всієї зовнішньоекономічної діяльності суб'єкта господарювання [1]. Особлива роль у формуванні інформаційного забезпечення для аналізу, розробки проектів та прийняття управлінських рішень у сфері зовнішньоекономічної діяльності відведена системі бухгалтерського обліку.

Дослідженням концепцій систем бухгалтерського обліку, економічного аналізу та аудиту в інформаційному забезпеченні управління зовнішньоекономічною діяльністю суб'єктів господарювання займалися ряд вчених: В. Гордополов, Г. Макдональд, С. Легенчук, Я. Соколов, С. Бычкова, Б. Бенет, М. Бредбері, Н. Кірк, Дж. Гонсало, Е. Кастро, Ф. Габас, Д. Александер, К. Ноубс, Х. Прангнелл, О. Аамат, Д. Блейк, Е. Оліверас, які внесли певний внесок у розвиток теоретично-методологічного якості інформаційного забезпечення, зокрема концептуального, управління зовнішньоекономічної діяльності.

За результатами дослідження історичних передумов формування та розвитку концепції «достовірного та справедливого представлення» надана можливість виділити окремі етапи в цій сфері в розрізі історичних фактів.

Концепція “достовірного і справедливого погляду/справедливого представлення” в концептуальній основі IAS/IFRS існувала відокремлено від основоположних припущень та якісних характеристик фінансової звітності. Фінансові звіти характеризувалися як висвітлення правдивого і справедливого подання або відображення фінансового стану, результатів діяльності та змін у фінансовому стані підприємства.

Концепцію «превалювання сутності над формою» відносили до однієї з складових достовірності, як якісної характеристики фінансової звітності (принцип бухгалтерського обліку).

Термін «правдивий і справедливий погляд» вперше був згаданий у 1948 р. в “Акті про компанії”. Доцільно зазначити, що у зазначеному Акті, термін “правдивий і справедливий погляд” не містив визначення поняття стосовно того, що саме розуміється під «правдивий і справедливий погляд». У Британському законодавстві у подальших актах не було запропоновано розшифровки поняття цього терміну.

За результатами дослідження, вважаємо за доцільне, виокремити дванапрями у частині співвідношення між концепціями «превалювання сутності над формою» та концепцією «правдивого і справедливого погляду/справедливого представлення».

Перший напрям – відмінні концепції. Цей напрям не передбачав прийняття концепції «превалювання сутності над формою» як твердження стосовно «правдивого і справедливого погляду», він використовувався для розуміння того, що звітність була складена на основі загально визнаних характеристик бухгалтерського обліку.

Представляє науковий інтерес думка, висловлена на Зборах учасників огляду бухгалтерських директив і міжнародних стандартів фінансової звітності. Виходячи із того, що концепція «правдивого і справедливого погляду/справедливого представлення» була основою ідеології IAS/IFRS, на відміну від GAAP US, сформувався висновок про те, що концепція «правдивого і справедливого погляду/справедливого представлення» забезпечувала реалізацію «превалювання сутності над формою» [3, с. 138].

Результати аналізу розвитку застосування концепції «превалювання сутності над формою» надають можливість відмітити, що концепція «превалювання сутності над формою» сформувалася окремо від концепції «правдивого і справедливого погляду/справедливого представлення». До головного призначення концепції «превалювання сутності над формою» було віднесено: встановлення підстав для відображення в обліку економічного результату господарської операції, яка не відповідала приписам юридичних норм.

Наявні інші погляди вчених у частині розуміння концепції «превалювання сутності над формою» та концепції «правдивого і справедливого погляду/справедливого представлення».

За твердженням Б. Беннета, М. Бредбері та Х. Прангнелл «принцип-зорієнтовані стандарти» зумовлюють потребу у реалізації професійного судження як на рівні оцінки господарських операцій (превалювання сутності над формою), так і на рівні фінансової звітності (правдивий і справедливий погляд/справедливе представлення) [8, с. 189].

Саме розмежування Б. Беннетом, М. Бредбері, Х. Прангнелл концепції «превалювання сутності над формою» та концепції «правдивого і справедливого погляду/справедливого представлення» на різних рівнях бухгалтерського обліку, надавало можливість сформулювати думку про те, що вони не вважають жодну із концепцій складовою іншої концепції.

Другий напрям – концепція «превалювання сутності над формою» є складовою концепції «правдивого і справедливого погляду/справедливого представлення». Професор Я. Соколов та С. Бичкова зазначають про те, що в

нашу практику бухгалтерського обліку ввійшла західна концепція “true and fair view” – «правдивий і чесний погляд». Ця концепція, визначала ідею «пріоритету сутності над формою» [2, с. 73].

Іспанські дослідники Дж.А. Гонсало, Е. Кастро, Ф. Габас визначали концепцію «правдивого і справедливого погляду», як вимогу “превалювання сутності над формою”, чим і обґрунтовували корисність даних, що міститься у фінансовій інформації для користувачів [2, с.22].

Вчені Д. Александер та К. Ноубс відмічали, що саме Великобританія запропонувала концепцію “справедливе і правдиве представлення”, яка була доповнена американською концепцією “превалюванням сутності над формою” [6, с. 62].

Формування інформаційного забезпечення управління діяльністю підприємств обумовлює подальший розвиток системи облікових стандартів у світі зі змінами облікових концепцій та виключенням тих, які були сформовані у попередні сторіччя [4].

У вересні 2010 р. РМСБО замінила Концептуальну основу складання та подання фінансової звітності, яка була опублікована у 1980 році на Концептуальну основу фінансової звітності. Концептуальною основою фінансової звітності в її поточній редакції (переглянута в березні 2018 року) визначено основні положення стосовно якості інформації, зокрема:

«2.5. Основоположними якісними характеристиками є доречність та правдиве подання...»

...2.12. Щоб бути корисною, фінансова інформація повинна не лише подавати доречні явища, але вона повинна також правдиво подавати сутність явищ, які вона призначена подавати. За багатьох обставин сутність економічного явища та його правова форма є однаковими. Якщо вони не однакові, то надання інформації лише про правову форму не забезпечило б правдивого подання економічного явища...» [9; 10].

Висновок. Використання у системі інформаційного забезпечення управління зовнішньоекономічною діяльністю, визнаних міжнародною спільнотою концепцій, в частині відображення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності достовірної та об'єктивної інформації, надає можливість її використання для формування проектів та прийняття ефективних управлінських рішень у процесі здійснення зовнішньоекономічної діяльності суб'єктом господарювання.

Список використаних джерел:

1. Гордополов В.Ю. Обліково-аналітична система управління зовнішньоекономічною діяльністю: автореф. дис. ...докт. економ. наук: 08.00.09. Житомир, 2019, 40 с.
2. Легенчук С.Ф. Теорія і методологія бухгалтерського обліку в умовах постіндустріальної економіки: монографія. Житомир: ЖДТУ, 2016. 652 с.

3. Протокол собрания участников по обзору бухгалтерских директив и МСФО для малых и средних предприятий (МСП). Брюссель. 25 мая 2010 г. URL: <http://sau.odessa.ua/newsefaa.shtml>.

4. Плахтій Т. Ф. Якісні характеристики фінансової інформації в конвертованій концептуальній основі: критичний аналіз. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія», серія «Економіка»*. 2017. № 4 (32). С. 213-217.

5. Alexander D. A. Jermakowicz Eva. True and Fair View of the Principles / Rules Debate. *Abacus*. 2016. Vol. 42, No. 2. P. 132-164.

6. Alexander D., Nobes C. Financial accounting: an international introduction. Harlow: "Prentice Hall", 2017. 478 p.

7. Amat O., Blake J., Oliveras E. The struggle against creative accounting: is "true and fair view" part of the problem or part of the solution? URL: www.oriolamat.cat/articleseng.html.

8. Bennett B., Bradbury M., Prangnell H. Rules, principles and judgments in standards. *Abacus*. 2016. Vol. 42, No. 2. P. 189-204.

9. Financial Accounting Standards Board of the Financial Accounting Foundation. Statement of Financial Accounting Concepts No. 8 Conceptual Framework for Financial Reporting. 2010. 32 p. URL: https://www.fasb.org/jsp/FASB/Document_C/DocumentPage?cid=1176157498129

10. Концептуальна основа фінансової звітності. URL: [https://mof.gov.ua/storage/files/2019_RB_ConceptualFramework_ukr_AH%20\(2\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/2019_RB_ConceptualFramework_ukr_AH%20(2).pdf)

Кохановський К. Д.,
студент освітнього рівня «магістр»,
освітньо-професійна програма «Менеджмент зовнішньоекономічної
діяльності»,
Національна академія статистики, обліку та аудиту, м. Київ

ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ДЛЯ БІЗНЕС-АНАЛІТИКИ

Програмне забезпечення для аналітики і аналізу – це програмні цифрові рішення, що дозволяють компаніям аналізувати власний бізнес, предметну сферу, різні дані і отримувати на їх основі корисну інформацію [1].

Сервіси і системи аналітики і аналізу призначені для вирішення аналітичних і дослідницьких функцій: формалізації предметної сфери, дослідження ситуації, аналізу альтернатив, пошуку залежностей і т. д. За допомогою системи бізнес-аналітики можна аналізувати різні бізнес-процеси і дані підприємства. Аналіз здійснюється на основі застосування інноваційних технологій.

Бізнес-аналітика допомагає компанії створювати знання з усієї доступної інформації для прийняття ефективних управлінських рішень і перетворення цих рішень в дію.